

ACC. N:R. M. 7832: 1-19

Landskap: Småland

Upptecknat av: K. A. Larsson

Härad: Sunnerbo, Östbo, Västbo

Adress: Solarp, Lagan

Socken: Hallsjö, Tångd., Håmger, Odne
Berättat av: olika personer, se sambl.

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkas ägner.

Utnm. N. 53.
So. f. k. 5, 1941.

Skriv endast på denna sida!

Hallarpö.

I medeltiden bildade Hallarpö och Klattunge byar en egen socken under namnet Hallarpö. Denna socken omnämnes i gamla handlingar från 1390. Då bevarade ruiner av dess kyrka och ringmurar kring kyrkogården fimm ännu på höjdstäckningen väster om lantovägen. Under det nordiska spräckriget 1565 brändes Hallarpö by och, enligt vad man förmodar, även kyrkan. Endligt en annan uppfattning blev den jämte många andra överflödiga kyrkor utlömd av konung Gustav Vasa.

I civila händelser utgjorde Hallarpö egen socken ända t. o. m.

1825 års jordeboks uppläggning, för
att sedan helt uppgå i Dödarps
socken, som den i kyrkligt hänse-
ende tillhört alltså sedan kyrkan rase-
rades.

Om tillkomst och utseende
kyrka förut sägs på ett tydligt sätt.
Tvänne byggnader, den ena boende i Hall-
sjö och den andra i Dödarps, voro
så rena, att de inte kunde gå i
kyrkan under samma tak. De bygg-
de därför var sin kyrka och så
blev det tempel både i Hallsjö
och Dödarps.

Vid Hallsjö kyrkplats fin-
nes det flera förnämliga gravminnen av
höga, bantade och stensättningar,
och stora icke döda gravar det för

1800-års begravade offerhällor. De
ellipsformiga gravhögarna på Lödregård
gravfält och arkeologerna härleda
sig från bronsåldern. Trakten var
enligt flera gammal kulturbeskrifning redan
då, varon ^{av stenen} talrika jordfynd från sten-
åldern och ^{av stenen} boplatser från samma tid
ända nitton.

~~Söras~~ Skallspå kyrka hade
två ringklockor, den ena hängde sig
och den andra dränke sig, som allt
seder i 1800-t. Den förstnämnda blev
i klockan med en del andra kyrkoinvén-
tärer flyttad till Söras kyrka vid sam-
manläggningen och upphängd i dess
klockstapel, medan den andra en gång
vid ringning föll ut och samlade sig
i kyrkan. Vållingåls, där den nu i dag skall
finnas är det all Söras kyrka; men det var det som i äldre klockoinventarierna förtämlas.

finnas gjord.

Den daga till kloster i Skall-
öf är ett kloster som man brukar
använda om en person som in-
te är begärd med någon vidare säng-
rös. I Skallöfs kloster är ingen kloster-
hus. Ty det har man inte länge
någon kyrka och där kan den som det var kloster där.

I My Sveriges beskrivning
av J. Rosengren, Tryckt: Västerås 1700.
Här det om Skallöfs kyrkorum.

Folket: byn värdas ännu ruinen
av kyrkan med sådant vördnad,
att de ej vilja bortaga en enda sten
därav, och varje vildsommarafton
kläda de murarna med blommor
och björklövskransar. Men som har
skedd detta eller när det har skedd

Känner jag inte, men det måste i alla
fall vara länge sedan dess. Numera
är det ingen bland de äldre som
minnes eller ens hört berättas
om denna folksed, varför man kan
draga den slutsatsen, att det är
mycket länge sedan den upphörde.
Uppgiften bestyrker dock att de
gamla Hallstadsborna höll denna vig.
De minnesplatser i ära. På 1800-talet
var jorhallandet icke helt annat. Då blev
Hallstads nya planterade med barrskog
och man skörde därvid icke själva
myrskogarna med påföljd att platsen
blev igenväxt av skogen och fjärgäten.
För några år sedan avverkade man
skogen på myrskogarna, men det är
slut att återigen då under de siofflygda

60-70-åren i hög grad hade omförändrats av de från tiden nedfallna husstana och barren.

Tornmastiden i synnerhet beredde en stark stöm av turist. Här förbi de flesta av dem ha ingen aning om att här i skogen ligger en f.d. myskoplas, väl värd ett besök. En tavla vid vägkanten, som angive detta, skulle vara på sin plats här såväl som på andra ställen väsentligen så tillfinnernas.

Landskap: Småland Upptecknat av: A. C. Rasm
Härad: Ämnebo Adress: Porlap. Vågar.
Socken: Kallsjö Berättat av: W. J. Johansson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1878 i Bladning

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Träsyd.

En kycka som förr låts
mycket äta om sig och varit
känd såsom affekykka i stora
delar av vårt land är Träsyd.
Så man får det eller det skulle
affa en peng till Träsyd kycka
är ett gammalt gängse uttryck,
som man än i dag får höra. Och
det märkliga är, att just när det
nu är rätt länge sedan det äldri-
ga affebudet utgår av olika an-
ledningar till denna kycka i stora
delar upphörde händes det än i dag
att det sprackat in flytt peng
från olika håll, ja från den kungliga
buvandstaden.

Den sockennämndens uppkommit.

Under kyrkans första tid var man i osäkerhet af ringklockor för att sammanhålla menigheten till gudstjänst. I stället gick man ut och tittade i en horn till signal att man nu skulle gå in i kyrkan. I anledning härav gick socknen sedan under en tid, som det påstas i den gamla folksägner.

Ena folksägner.

När Tälågs kyrka skulle byggas hade man visat platsen här för på bänken, d. v. s. i värdstugan där hemman ägaren Beng. Tälågsman nu bor och väst den s. k. bälågsgården är belägen? Men

52
vad som uppläggdes om dagen, med
revo om natten av Bollen. Detta uppe-
gickes flera gånger efter varandra. Då gick
man till den kloke och rådfrågade sig
hur man nu borde handla. "Gå
ett par timmer vid järet och
spinn sedan för ett par röda, stunda
Twillingständer, som aldrig för brist
oh. Låt den sedan själfman's draga
varkän de vill med kasset och låt
de stanna skola vi sedan bygga kyr-
kan, så lyckas det nog utan att
det redovisas om natten", var den klo-
kes råd.

Twillingständerna följde detta råd
och Twilling de anskaffade Twillingstän-
darna spändes för kasset och drags i sked
ett gott stycke väg söderut tills de

stannade uppe på den lilla vullen
spåren, där kyrkan sedan också kunde
uppföras och allt fortfarande har sin
plats.

Tutarys kyrka är uppförd
av liggande stenar. Cliché högg
på Lisabacken: Tutary, som då var
beväat med ekskog.

Futige Wieselgrens Ny Lunds
Beskrivning var detta virke nämnd
i Bergens moss. I kyrkan tillbygg-
des 1698 och var det troligen då som
virket hämtades från Bergens, elven.
och inte i dess moss, då elven nog
inte gick till. I kyrkans arkiv kan vi
finna en bestämd uppgift om
från bestämda år.

Tutarys kyrka är liten och

Det berättas från äldre tid
att man vid en kyrkostad hade 19
böcker där och åt kyrkovärden. Detta
uppslag hade alltså gäst från den
ena församlingen till den andra till
dess att varje hantverksman hade
begärats med kyrkovärdsstämman
och dessutom var det två fogar,
som ledde med denna värdighet.

Det hände en gång för länge
sedan att man vid riksdagen med
kyrkfolkarna förlorade den ena av den
nya församlingen i klosterspel och rullade
ut i den värdelösa spjeln. Man för-
stod då att det var märken som spjeln
kloster till sig. De bra medel mot
övernaturliga makter gäst mot kyrkan
hade man tidigare fått vid dess uppförande

och Tullarebarna bestämde sig om
jag att ringa ihop samman med.
De ~~komme~~ ^{bestämde} sig därför ^{överens om} att offra
ett par Frillingsänkor åt näcken för
att åter få sin ringklocka. Man
gjorde sålunda stänsa ner till Björstranden
och vidtog en del formaliteter. Det lyckas
des också att få grepp om klockan,
som man var i färd med att bärga
upp på Torra Land. En av bönderna,
som deltog i detta arbete, sade då:
"Nu är klockan i värt våld och
stämman kunna vi behålla." Men
då kom fästet och klockan gled till-
baka ner i Björret. Efter den dagen
är det ingen som sett klockan, än
mindre fått tag i densamma. Ena
spåret gick det sålunda inte.

Gästbron i Bolmsö.

I nordöstra hörnet av Bolmsö
ligger en bro av sten i riktning mot
Röfnäs på andra sidan sjön Bolmen.
Enligt sägnen skall det vara läm-
ningar efter en bro, som gästarna
en gång lade mellan Bolmsö och
Röfnäs. Brons yttersta spets kallas
Stenudden. Bolmsö hade blivit kringad
och den första kypkan stod uppförd
invid den i nordöstra hörnet av ön.
När det nu ringde för första gången
från Klosterskapeln blev gästerna från in-
satsen härmed. Han stod då vid
Stenudden och beordrade sig för att gå

9. Månsjorden.

Jättstenen i Klänge.

En jättsten, som var en kraf-
tig man för det folket en gång åter
ifrån rikets mot Klänge gamla
kyrka i allt och menig att komma
tillsammans, hade hamnat på stad-
tegårdens ägor. Det var nämligen med
den jätten som med så många and-
ra av hans gelikar i saga och sägen,
att han var mindre träffsäker, när
han sikade mot sitt mål, och så
blev kyrkan oskadad från hans för-
räckliga planer.

Stenen låg kvar i godan ro
i Stalletgård enda tills den nya
kyrkan skulle byggas, då för en Ros-
en dödades lit. Måla sinder den, var
efter den alltså kom att få sin

ACC. NR. M. 7832:17.

Plats: Mythen, fastän av hells
motsatt moten mot vad jätten
osopningligen hade menat.

(Se vidare: Hänge, anteckningar om en
Ettbrosken av J. H. Larsson, Vänermo
1939, pag. 10 och 28).

64
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR. M. 7832:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en kraftig attack mot myskan och
klocktråpet. En väldig sten fanns
tillhanda och denna kastades
och kastades mot myskan. Men den
hamnade en 6-700 meter innan den
kom fram till målet och här ligger
det gamla flyttblocket än i dag.
Jätten lade sig strimprad och
stenen, när den kastades, och den
vår förfarande måste efter detta band
genom utbockning runt kring den
samma.

ACC. N.R. M. 7832:18.

Hamneda

65
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Hamneda gamla kyrka
kände sig en gång för länge till.
Och det en kare sågade samma
under fredagen. Han drömde då att
"vi personer" vid olika tillfällen skulle
komma att dö i kyrkan under på-
gående gudstjänst samt att kyr-
kan vid ett annat tillfälle skulle
att rasa omkull, skades under på-
gående gudstjänst. Dessa dröm-pro-
feta sågde mycket uppscende i
sammanslagningen och många sade till
till den samma. Det kände sig
även att en kare dog i kyrkan un-
der gudstjänsten och att en annan kare
i mån

Men vid annars tillfälle plötsligt
gick, medan han ihöjde mässan.
Denne bar ut i vapenhuset, där han
avled. Nu hade profetian delvis gått
i uppfyllelse och så väntade man
sig den tredje och stora katastrofen
med själva det gamla Temples. Detta
bidrog nog i sin mån till den nya
mythans tillkomst. De sista decenni-
erna var det många personer som
ty ens vågade gå in i den gamla
mythan kunde förkunna att den sia-
de katastrofen skulle komma.

Mythans väggar var emellertid
så hårt sammanslagade, att det var
hårt när möjligt spränga sönder
den. Men lyckligen för räddning ^{med hjälp} (var
räddet ut välden